

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту
педагогіки і психології
 С. М. Кондратюк
«28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: **01 Освіта /Педагогіка**

Спеціальність: **014 Середня освіта**

Освітня програма: **Середня освіта (Інформатика)**

Мова навчання: **українська**

Погоджено науково-методичною комісією

НН інституту педагогіки і психології

«28» серпня 2020 р.

Голова Тарасова Т.Б., к.психол.н., доц.
(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми – 2020

Розробники: **Бондаренко Юлія Анатоліївна**, доктор пед. наук, доцент,
професор кафедри

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2020 р.

Завідувач кафедри:

Дегтяренко Т. М., доктор педагогічних наук, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Нормативна	
		Рік підготовки:	
3-й			
Семестр			
5-й			
Лекції			
14 год.			
Практичні, семінарські			
18 год.			
Лабораторні			
–			
Самостійна робота			
54 год.			
Консультації:			
4 год.			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх вчителів інформатики через оволодіння студентами концептуальних засад інклюзивної освіти, особливостей психофізичного розвитку дитини з особливими освітніми потребами, основних принципів і технологій організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

2. Передумови для вивчення дисципліни

- педагогіка;
- психологія;
- вікова фізіологія та здоров'я дитини.

3. Результати навчання за дисципліною

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі навчання інформатики, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук, інформатики і характеризується комплексністю та

невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній (базовій) школі.

ЗК 1. Здатність використовувати набуті знання предметної та професійної галузі.

ЗК 3. Здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу даних з різних джерел.

ЗК 6. Здатність цінувати культурне розмаїття та бути толерантним.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 11. Здатність використовувати вербальні та невербальні прийоми і засоби інформаційного впливу на суб'єктів навчання. Здатність здійснювати емоційно-експресивний вплив на учнівську аудиторію.

ЗК 12. Обізнаність щодо правових норм і законів, нормативно-правових актів, санітарно-гігієнічних правил і рекомендацій зі здоров'язбереження учасників освітнього процесу.

ПК 5. Здатність розрізняти, критично осмислювати й використовувати традиційні та спеціальні підходи до навчання інформатики, сучасні методи навчання і форми організації навчально-пізнавальної діяльності.

ПК 7. Здатність до організації і проведення позакласної роботи з інформатики у закладах загальної середньої освіти.

ПК 8. Здатність до критичного аналізу, діагностики і корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ПК 9. Здатність користуватися базою правових норм і законів, нормативно правових актів, санітарно-гігієнічних правил, а також правил і рекомендацій зі здоров'язбереження молоді при роботі у комп'ютерному класі.

ПРЗ 4. Володіння нормативною базою щодо дотримання санітарно-гігієнічних правил і норм при роботі в комп'ютерному класі, а також правил і рекомендацій зі здоров'язбереження учнівської молоді.

ПРЗ 6. Знання форм і методів позакласної роботи з інформатики.

ПРЗ 7. Знання загальних питань педагогіки і психології для супроводу навчально-виховного процесу в ЗЗСО.

ПРУ 2. Уміння візуалізувати навчальний матеріал та використовувати різні методи, форми і засоби для навчання учнів інформатики.

ПРУ 4. Уміння організовувати освітній простір, у т.ч. інклюзивний, організовувати самостійну роботу учнів.

ПРУ 5. Уміння оперативно й доцільно включатись у мовленнєву взаємодію, передбачати результати педагогічного мовлення, працювати в команді і автономно.

ПРУ 9. Уміння використовувати міжпредметні зв'язки для формування в учнів цілісної наукової картини світу.

ПРА 1. Усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності, здатність до рефлексії та навчання протягом життя.

ПРА 2. Відповідальне ставлення до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; аргументовано обирає раціональний спосіб виконання завдання й оцінює результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ними завдань.
82-89	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, формулює висновки, але допускає незначні огріхи у порівняннях, застосуванні теоретичних знань на практиці; має стійкі навички виконання практичного завдання.
74-81	Студент володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання.
64-73	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування, відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
60-63	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відбувається його відтворення, орієнтується в основних поняттях дисципліни, однак допускає суттєві помилки; планує та виконує частину практичних завдань за допомогою викладача.
35-59	Студент має фрагментарні знання за обсягом менше половини навчального матеріалу, під час відповіді допускаються суттєві помилки; відсутні сформовані уміння та навички; виконує лише елементи практичного завдання, потребує постійної допомоги викладача.
0-34	Студент не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів

Поточний контроль					Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2		
Поточний контроль					60	100
11	13	12	12	12		
Контроль самостійної роботи					40	
8	8	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

- усне опитування;
- виконання практичних завдань;
- виконання самостійної роботи;
- тестовий контроль (поточний).

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП. Інклюзивна освіта: сутність, принципи функції. Медичний і соціальний підходи до розуміння проблем дітей з ООП в освіті. Характеристика мережі закладів для дітей з ООП. Деонтологія інклюзивної освіти.

Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти. Історичні етапи розвитку інклюзивної освіти. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.

Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку. Категорії дітей з ООП. Концептуальна модель використання МКФ-ДП для визначення особливих освітніх потреб дитини. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Технології індивідуалізації освітнього процесу. Технології спільного викладання. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Технології оцінювання результатів інклюзивного навчання.

Тема 2.2. Організація освітнього простору. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Технології адаптації освітнього середовища.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ І. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА												
Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП	18	4	2			12						
Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти	16		4			12						
Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.	18	4	4			10						

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ											
Тема 2.1. Психолого- педгогічний супровід дитини з ООП	20	4	4		2	10					
Тема 2.2. Організація освітнього простору	16	2	4		2	10					
Усього годин	90	14	18		4	54					

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП	2	
2	Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти	4	
3	Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.	4	
4	Тема 2.1. Психолого-педгогічний супровід дитини з ООП	4	
5	Тема 2.2. Організація освітнього простору	4	
Разом		18	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Будник О.Б. Інклюзивна освіта : посібник. Івано-Франківськ, 2015. 152 с.
2. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради, 1991. № 2. С. 252-258.
3. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради, 2001, № 30, С. 142-150.
4. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради, 2006. № 2-3. С. 36-42.
5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.

6. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2007.
7. Миронова С. П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
8. Луговський А., Сварник М., Падалка О. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей. Л. : Колесо, 2008. С.49–60.
9. Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник. – 2-ге видання, доповнене і перероблене. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. 324 с.
10. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології : навч. посібник. К.: Вища шк., 1994. 143 с.
11. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / В.М. Синьова. – Частина I. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
12. Синьова Є. П. Тифлопсихологія : навч. посібник. Київ, 2004. 213 с..
13. Спеціальна педагогіка : понятійно-термінологічний словник. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
14. Путівник для батьків дітей з особливими потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ» 2010. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
15. Семиченко В. Психологія педагогічної діяльності : навч. Посібник. К.: Вища школа, 2004.
16. Софій Н., Сварник М., Троханіс П. Права дітей з особливими освітніми потребами та рівний доступ до якісної освіти. – К. : Міжнародний фонд «Відродження», 2006. 64 с.
17. Колупаєва А.А., Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навчально- методичний посібник. за заг.ред. Даниленко Л.І. К., 2007. 128 с.
18. Хрестоматія з сурдопедагогіки / за ред. Фомічової Л.І. Київ, 2003. 262 с.

Додаткові

1. Балл Г.А. Понятие адаптации и ее значение для психологии личности // Вопросы психологии. 1989. №1. С.92–100.
2. Вульфсон Б. Л. Мировое образовательное пространство на рубеже XIX и XX вв. // Педагогика, 2002.
3. Выготский Л. С. Принципы воспитания физически дефективных детей // Основы дефектологии. С-П, М.: Изд-во «Лань» 2003.
4. Засенко В. В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти. 2002. №1. С. 34.

5. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф. Армстронга, Д. Армстронга, Л. Бартона. Лондон, 2000.
6. Картава Ю. А. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому закладі: метод. рек. Суми : вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. 64 с.
7. Картава Ю. А., Косарева Н.О. Дитина із порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : методичний посібник. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. 66 с.
8. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія: навчальний посібник. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. 288 с.
9. Лапшин В. А., Пузанов Б. П. Основы дефектологии. М. : Просвещение, 1999. 143 с.
10. *Логопедія: підручник/ Заред. М. К. Шеремет.* Вид. 3-тє, перер. та доповн. К.: Видавничий дім «Слово», 2015. 776 с.
11. Сак Т. В. Індивідуальний навчальний план учня з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі // Дефектологія. № 3. 2010. С. 12-16.
12. Синьов В.М., Матвеева М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини: підручник. К. : Знання, 2008. 359 с.
13. Синьова Є. П. Тифлопсихологія : навч. посібник. Київ, 2004. 213 с.
14. Тарасун В. Якісний, рівневий та поелементний підходи до оцінювання знань учнів. // Дефектологія. № 4. 2001. С. 2-6.
15. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А., Чиркина Г.В. Основы логопедии. М. : «Просвещение», 1989. 223 с.

Інформаційні ресурси

1. Концепція розвитку інклюзивної освіти (від 01.10.2010р.) // Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН №912 від 01.10.2010 року. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.
2. Мушинський В. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання в початковій школі : методичні рекомендації. – Режим доступу: <http://osvitadnepr.com/index.php/metodichni-rekomendatsiji/1492-psikhologo-pedagogichnijsuprovid-inklyuzivnogo-navchannya-v-pochatkovij-shkoli>.
3. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Постанова Кабміну № 588 від 09.08.2017р. Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/7893->
4. Сайт з інклюзивної освіти дітей з особливими потребами в Україні. – Режим доступу: <http://www.education-inclusive.com/>
5. Хохліна О.П. Корекційно-розвивальна робота в спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями психофізичного розвитку: теоретичний

- аспект проблеми. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://library.rehab.org.ua/ukrainian/psicho/hohlina>
6. Alberta Education. Elements of effective teaching practice: Differentiated instruction [Основи ефективного вчителювання: диференційоване викладання]. – Режим доступу: www.learnalberta.ca/contentteacher/kes/pdf/or_ws_tea_elem_02_diffinst.pdf
 7. Інклюзивна освіта. Посібник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К.: Паливода А.В., 2012. - 120 с. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://dnz24.org.ua/inklyuzivna-osvita-shho-ce-take/>
 8. Актуальні питання інклюзивної освіти : навчальний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації / Укладач Н.В. Заєркова. – Луганськ, 2012. – Електронний ресурс. – Режим доступу: antratsit-school19.edukit.lg.ua/.../посібник%20Актуальні%20питання%20..
 9. Найда Ю.М.. Основні принципи інклюзивної освіти : навчально-практичний семінар. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-27878156>
 10. Жосан О.Е. Електронний посібник як засіб початку дітей з особливими освітніми потребами. – Електронний ресурс. – Режим доступу: cmsps.edukit.kr.ua/Files/downloads/електрпосібник.doc
 11. Інклюзивна освіта : стан і перспективи розвитку в Україні : Матеріали науково-практичної конференції. – К., 2007. – Електронний ресурс. – Режим доступу: ussf.kiev.ua/ieeditions/51/1/